

Початкова школа i сучасність

№10(14) жовтень
2015

Осінь щедра, осінь золотава!

Інтерактивний урок
позакласного читання, 2 клас

**ПЕРЕДПЛАТНИЙ
ІНДЕКС 86516**

Повторення вивченого про іменник

Урок української мови, 3 клас

Віденський осінній бал

Сценарій виховного заходу
для учнів 1 класів

Без сім'ї немає щастя на землі

Родинне свято

**Діагностика мовленнєво-риторичної
діяльності вчителя початкової школи
на уроці**

**Роль казки у навчанні
та вихованні компетентного
учня початкової школи**

ВИДАВНИЦТВО
«БІЛИЙ ТИГР»

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця

№ 10 (14) ЖОВТЕНЬ 2015

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК

ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ТА МЕТОДИК ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
Київського університету імені Бориса Грінченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН України,
ПРОВІДНИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ЛАБОРАТОРІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
Інституту педагогики НАПН України

Марія БРАТКО,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДІРЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖУ
Київського університету імені Бориса Грінченка

Алла ЖУКОВА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДІРЕКТОР
Гімназії міжнародних відносин № 323 м. Києва

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
Національного університету «Острозька Академія»

Тетяна ПУШКАРЬОВА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
ДІРЕКТОР Скандинавської гімназії
Дарницького р-ну м. Києва

Олена МАТВІЄНКО,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАСТУПНИК ДІРЕКТОРА З НАУКОВОЇ РОБОТИ
Інституту педагогики та психології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Ольга СЛОНОВСЬКА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Лариса СОЛОВЕЦЬ,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
ВІДМІННИК ОСВІТИ УКРАЇНИ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНИ,

Людмила ХОРУЖА,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ
Київського університету імені Бориса Грінченка

Ірина ШАПОШНІКОВА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ Інституту педагогики
та психології Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Віктор ЮРЧЕНКО,

КАНДИДАТ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДІРЕКТОР Педагогичного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЗМІСТ

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Світлана МАРТИНЕНКО

Вітання з Днем
працівника освіти

Олена РЯБЕЦЬ

Усна і письмова нумерація
чисел першої сотні
Урок математики, 3 клас

27

МОВОЮ НАУКИ

Геннадій БОНДАРЕНКО

Діагностика мовленнєво-
риторичної діяльності вчителя
початкової школи на уроці

Наталія ГРОМЦЕВА, Юлія ЧАЙКА

Повторення вивченого про іменник
Урок української мови, 3 клас

27

3

Ірина СУХОЛАРА

Виховне середовище
в початковій школі

Лілія СМЕТАНКО

Речення
Урок української мови, 3 клас

29

7

Світлана ДУБОВИК

Культура мовлення сучасного
вчителя початкової школи

15

Юлія КРИВЕНКО

Велична і чарівна красуня – Осінь
Сценарій виховного заходу

34

Таміла ХВОРОСТ

Роль казки у навчанні
та вихованні компетентного учня
початкової школи

17

Айна БУДЗИНСЬКА

Віденський осінній бал
Сценарій виховного заходу
для учнів 1 класів

38

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Ірина ЧЕРНЯК

Організація і проведення
предметних тижнів
у початковій школі

21

Лариса СУЛИМА

Без сім'ї немає щастя на землі
Родинне свято

41

СТОРІНКА ДІТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Із збірки казок «Чарівний світ»

Укладено учнями НВК № 36
м. Дніпропетровська

43

Наталія НАСОНЕНКО

Дієслово
Бінарний урок з української
та англійської мови, 2 клас

22

Тетяна МИХАЙЛЯК

Осінь щедра, осінь золотава!
Інтерактивний урок позакласного
читання, 2 клас

47

ЦЕ ЦІКАВО!

Народна легенда
про заснування Києва

20

Скоромовки

42

Культура мовлення сучасного вчителя початкової школи

Світлана ДУБОВІК, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ

На сучасному етапі розвитку суспільства цінуються фахівці з високою культурою мовлення, які досконало володіють українською мовою, уміють активно використовувати її як засіб спілкування з усіма багатствами виражальних засобів та властивими літературній мові нормами.

Культура мовлення – упорядкована сукупність нормативних мовленнєвих засобів, вироблених практикою людського спілкування, які оптимально виражають зміст мовлення і задовольняють умови і мету спілкування. Вона має національне і соціальне значення, оскільки забезпечує високий рівень мовленнєвого спілкування, ефективне здійснення всіх функцій мови, ошляхетнює стосунки між людьми, сприяє підвищенню загальної культури особистості та суспільства в цілому.

Сучасний учитель початкової школи має майстерно володіти культурою мовлення. Найважливіше його завдання – цілеспрямовано організовувати мовленнєве спілкування з учнями, батьками, вчителями, спрямовувати свою роботу на формування в учнів культури мовлення і культури спілкування, на вдосконалення мовленнєвих умінь і навичок молодших школярів. Учитель має помічати помилки у мовленні учнів, тактовно, наполегливо їх усувати і водночас навчати учнів правильно й доцільно користуватися мовою як засобом спілкування.

Нагадаємо вчителеві початкової школи основні якісні характеристики мовлення.

Доцільність мовлення. Доцільність – комунікативна якість мовлення, яка передбачає відповідність мовлення меті, умовам спілкування, стану того, хто висловлюється. Вона відточує, шліфує мовне чуття педагога, допомагає ефективно управляти поведінкою аудиторії (встановлювати контакт, стимулювати і підтримувати інтерес до спілкування, нейтралізувати роздратування, викликати почуття симпатії, розкутість).

Поради вчителеві: Уникайте в мовленні тривалих невіправданих пауз, незавершених речень, незв'язності мовлення.

Доречність мовлення. Доречність – ознака культури мовлення, яка вимагає такого добору мовних засобів, що відповідають змісту і характеру повідомлення; ураховує ситуацію, склад слухачів, естетичні завдання.

Поради вчителеві:

Добираєте засоби мови відповідно до мети, умов, ситуації спілкування. Пам'ятайте, що розрізняють доречність стильову, контекстуальну, ситуативну, особистісно-психологічну.

Доступність мовлення. Доступність – якісна характеристика мовлення, яка передбачає таку побудову мовлення, за якої рівень складності мови і в термінологічному, і в змістовому, і в структурному розумінні відповідають інтелектуальному рівню адресата.

Поради вчителеві:

Висловлюйте свої думки так, щоб вони були зрозумілі співрозмовників, не вимагаючи від нього особливих зусиль під час сприйняття. Уникайте перенасичення мовлення термінами, словами іншомовного походження. Пам'ятайте, що доступноті мовлення сприяють: чітка дикція, логічне і фонетичне наголошування, правильне іntonування, розмірений та уповільнений темп, спокійний і ввічливий тон.

Правильність мовлення.

Правильність – комунікативна ознака мовлення, яка передбачає дотримання закріплених у літературній мові загальноприйнятих норм. Під літературною нормою розуміють прийняті в суспільно-мовленнєвій практиці освічених людей правила вимови звуків, наголосення слів, словотворення і слововживання, будови синтаксичних конструкцій. За умови дотриманням чи недотримання узвичаєних норм усне мовлення оцінюється як правильне або неправильне.

Порада вчителеві: Умійте слухати себе та інших із погляду нормативності. Будьте вдячні тому, хто виправляє Ваші мовленнєві помилки. Свої ж зауваження, поради та рекомендації іншим робіть тактовно, делікатно. Дотримуйтесь орфоепічних, лексичних, граматичних, стилістичних, орфографічних, графічних, пунктуаційних норм сучасної української літературної мови.

Дотримуйтесь акцентуаційних норм – норм, які визначають правильний словесний наголос. Незважаючи на те, що акцентуаційні норми вироблені й кодифіковані у повсякденній мовленнєвій практиці трапляється чимало порушень цих норм. Наприклад, у сфері шкільної освіти частими бувають такі випадки,

коли педагоги вимовляють, а учні за ними повторюють слова з неправильним наголосом, зокрема такі (наводимо акцентуаційну норму):

- наголошується перший склад у словах: подруга, приятель, випадок, виняток, вірші;

- наголошується другий склад у словах: навчання, питання, завдання, заняття, читання, вимова, предмет, ознака, чисельник, знаменник, дужки;

- наголошується третій склад у словах: новина, запитання, монолог, каталог, сантиметр, кілометр, множина.

Чистота мовлення. Чистота – ознака

культури мовлення, яка виявляється у трьох основних аспектах: в орфоепії (правильна літературно-нормативна вимова, відсутність інтерферентних явищ, так званого акценту); у слововживанні (відсутність позалітературних елементів: діалектизмів, вульгаризмів, канцеляризмів, штампів, слів-паразитів); в інтонаційному аспекті (відповідність інтонації змісту та експресії висловлення, відсутність брутальних, лайливих, лицемірних ноток).

Поради вчителеві: Уживайте в мовленні літературні слова, надавайте перевагу власне українським словам. Уникайте неприпустимих діалектних, розмовно- побутових, жаргонних слів.

Точність мовлення. Точність мовлення – комунікативна якість мовлення, яка передбачає відповідність висловлювань того, хто говорить, його думкам; адекватну співвіднесеність висловлення, ужитих слів або синтаксичних конструкцій із дійсністю, умовами комунікації.

Поради вчителеві: Урахуйте культурно- освітній рівень співрозмовників, їхнє знання предмета мовлення, установки мовців, їхній активний словниковий запас.

Логічність мовлення. Логічність – якісна характеристика мовлення, яка формується на рівні «мислення – мова – мовлення»; залежить від ступеня володіння прийомами розумової діяльності, знання законів логіки; ґрунтуються на знаннях об'єктивної реальної дійсності.

Поради вчителеві: Висловлюйте свої думки чітко і послідовно. Уникайте невиправданих повторень спільнокореневих слів (тавтології), зайвих слів (плеоназм).

Багатство і різноманітність мовлення.

Багатство словникового запасу – комунікативна ознака мовлення, яка свідчить про рівень мовленнєвої майстерності особистості, про свідоме прагнення урізноманітнити своє мовлення різними мовними і мовленнєвими засобами; розширює можливості мови для передачі відтінків думок і почуттів, забезпечує естетичну сторону мови.

Поради вчителеві: Збагачуйте власне мовлення мовним багатством українського народу (прислів'я, приказки, висловлювання видатних людей), словами різних лексико-

семантичних груп (нейтральна лексика, емоційно-оцінна лексика, синоніми, антоніми, фразеологізми).

Виразність мовлення. Виразність – ознака культури мовлення, яка виявляється у вираженні власного ставлення до предмету чи явища відповідно до комунікативної ситуації; забезпечується оригінальністю у висловлюванні думок із метою ефективного впливу на співрозмовника під час комунікації.

Поради вчителеві: Використовуйте у мовленні засоби художньої виразності (порівняння, епітети, метафори); фонетичні засоби (інтонація, тембр голосу, темп мовлення, дикція); цитати, афоризми, крилаті слова і вирази; синтаксичні фігури (звертання, риторичне запитання, інверсія, градація, повтор, період), завдяки яким і здійснюється вплив на почуття слухачів.

Учителеві початкової школи необхідно пам'ятати, що володіння культурою мовлення передбачає і дотримання вимог мовленнєвого етикету, що полягає в умінні уважно, з цікавістю слухати співрозмовників, нікого не перебиваючи, тактовно включатися в розмову, докладно та зрозуміло висловлюватися.

Корисні поради вчителеві початкової школи щодо підвищення рівня володіння мовленнєвою культурою

1. Вивчати українську мову протягом усього життя й оволодівати нормами сучасної української літературної мови.

2. Користуватися словниками, довідниками й посібниками з культури мови і мовлення.

3. Виробляти в собі навички мовленнєвого самоконтролю і самоаналізу.

4. Говорити в оптимальному темпі, дотримуючись пауз і мелодики мовлення.

5. Намагатися систематично записувати власні думки з цікаві спостереження, робити перекази з однієї мови на іншу з метою уникання помилок (суржiku, кальки).

6. Читати твори художньої літератури, рекламивати вірші напам'ять.

7. Збагачувати словниковий запас, користуючись лексичним багатством народної творчості і зразками мовлення майстрів слова.

8. Оволодівати різними стилями мовлення (усними, писемними).

Отже, вважаємо, що основою успішної професійної діяльності сучасного вчителя початкової школи є його культура мовлення, що ґрунтуються на загальній культурі особистості, моральних поглядах, переконаннях. Високий рівень володіння культурою мовлення є передумовою формування духовної культури особистості вчителя, досягнення успіху в кар'єрному зростанні, збагачення власної культури спілкування і розвитку комунікативних якостей. Культура мовлення є складовою загальної культури педагога, що забезпечує якість освіти, яка відповідає вимогам сьогодення.

ВИДАВНИЦТВО
«БІЛИЙ ТИГР»

po-press@ukr.net

www.white-tiger.com.ua